

מיבאל יצחק מליק ואברהם פולדמן הי"ד

שנה שלושים וSSH, גיליון מס' 9

פרשת וישב, כסלו תשע"ה

גlein והיוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

מרהען

"והיה בית יעקב אש"

בתחילת הפרשה (לו, א) כתוב: "וַיַּשֶּׁב יַעֲקֹב בָּאָרֶץ מְגֻכִּי אָבִיו בָּאָרֶץ בְּנָצָר". רשי"י בפירושו השני מסביר את הסמכויות של פסוק זה לסוף הפרשה הקודמת, פרשת נישלח, שבה מובאים כל אלו עשו. ההסבר הוא, על פי המשל של gamel שהייתה טעונה פשanton, וփקמי היה פטמה: אין כניסה כל הפטנת לחנות! עד שהփיקח אמר לו, שניצוץ אחד שורף את כל הפטנת ואז זה יכול להничנס. כך יעקב ראה את אלופי עשו והיה פטמה: מי יכול לכבות את כולם? אמר לו הקב"ה: "וקה בית המבול, בניקה - אברהם ואנשי סדום וכן בכל פרשה, עד שאני מגיע לפרט נישב, כאן עלי העמיד את יוסף מול אחיו, כולם צדיקים, כולם נבונים ולצד מי ATIICB? כך גם בסקרה שלפנינו, אילו הייתה צריכה לפרש בין סתם אדם, לא הייתה בעיה, גם בין רבינו יושב בר וסתם אדם לא הייתה בעיה, אבל בין שני צדיקים כאלה?

לכארה, צריך להבין את המשל: האם צריך להיות כזה פיקח בשבייל לדעת שמספיק ניצוץ אחד של אש בשבייל לשורף את כל הפטנת? וביתור: מה יעוז לפקמי אם הוא ישורף את הפטנו, הרי לא ישאר לו כלום?

אלא, יש לבאר: הניצוץ של האש לא אמר לשורף את הפטנו, ובшибיל זה באמת לא צריך פיקח שיגלה זאת. אלא, כשהփיקמי רואה את כל הפטנת והוא יודע כיצד להיכנס עם זה לחנות, אומר לו הפיקח, שבאמת אין כאן כל כך הרבה פשanton, אלא הכל בעצם מלא אויר, והראה היא, שניצוץ אחד יכול יכווץ את כל הפטנת ואז בקהלות הכל ייכנס לחנות. ובאמת, להבחן בדבר כזה, לא כל אחד יכול. צריך להיות פיקח ולהבין, שלא תמיד מה שרואים זה הדבר הנכון, אלא לפעמים זה רק מבחן נראה ככה ובאמת אין לזה שום תוכן.

זה הנמשל אצל אלופי עשו: אמנים ליעקב הם נראים הרבה ולכך הוא פטמה מי יכול לכבות אותם? על כך אומר לקדוש ברוך הוא, שאפילו שאלופי עשו נראים הרבה, אבל הכל אצל הבעל ורעות-רוח, וניצוץ אחד קטו מיויסף ניכלה את כולם.

על פי זה אפשר גם להגיד את דברי רשי"י, שכותב בפרשנ"ת ניצא (ל, כה), שאחרי שיוסף נולד, יעקב אבינו אמר לבן שהוא רוצה לחזור לבתו, כיון שתコבש שבית יעקב נקרא אש, בית יוסף נקרא להבה ובית עשו נקרא קש, והasher בלי להבה אינו שולט למרחוק, ומושנולד יוסף בטיח יעקב בקב"ה ורצה לשוב. ולפי דברינו מובן מה החשש של יעקב אבינו, אמנים בית יעקב נקרא אש, אבל אם לו כח של הלהבה, הוא לא יוכל לשורף את בית עשו. וזה מה שהקב"ה גילתה לו בפרשנ"ת, שכיוון שאלופי עשו אין בהם ממש, מספיק אפילו ניצוץ של אש ולא צריך להבה.

הימוד הזה מתאים מאוד לימי החנוכה, הקרכבים ובאים עליינו לטובה. המאבק העיקרי בין היהודים והיוונים ובכללים המתונות הוא, מה עדיף: לימוד התורה או פיתוח הגוף. וככן טענת היוונים, מתאים ביוטר המשל והנמשל שמביא רשי"י: כל מה שהיוונים מתפארים בתרבויות הספרות ופיתוח הגוף, וניצוץ זה נעשה על ידי לימוד התורה אשר נשלחה לאש, והיא תשורף את כל הקמים לכלותנו.

אליהו פורטנווי

לגileyon זה נתקבלה תרומה מאייר וויסי בצר שייחוי לע"ג האם, החותנת, מרת איטה גובי - שטיינר ע"ה בת ר' שמואל הלוי ז"יל נלב"ע כ"ה בכסלו תשס"ג
כמו כן מוקדש גileyon זה ע"ג ר' משה פרידמן נ"י - מנהל דפוס ש.ה.
לע"ג אמו, מרת רבקה פרידמן ע"ה בת ר' אברהם ז"ל, נלב"ע כ"ד בכסלו תשנ"ו
תנצ"ב

"וַיַּשֶּׁב יַעֲקֹב בָּאָרֶץ מְגֻכִּי אָבִיו" (לו, ב)
בקש יעקב לישב בשלה, קפץ עליו רוגזו של יוסף" (רש"י, שם).

בין ה叙事 בМОולזין ובין רבינו יושה בר מבריסק, שכיהנו משך תקופה מסוימת יחד בראש ישיבת וולזין, הייתה מחלוקת נסבה הונביבת פקידיהם בראשות הישיבה והן הגיעו גם בחורי הישיבה לשני מחנות והיה חשש שהמחלוקה תתלקח ביטר שעת ותפגע בישיבה. זומנו אףו לולזין גולי הדור, כדי להסביר שלום בין שני ראשי הישיבה. פתח רבינו וולולגה מווילנה ו אמר: יודעים אתם רבוטי, עומדים אני עתה בפרשנ"ת.

תמהו הנוכחים: הרוי הימים ימי חשוון ועד לפרשנ"ת עוד יש זמן רב? אמר להם רבינו וולולגה, אסביר לכם מה מדובר: הרוי אני דורש מידי שבת בבית הכנסת. בכל דרישה, אני מעמיד זה לעומת זה את הבדיקה ואת הרשות, וכמוון שאני מצדיק את הבדיקה ומרשע את הרשות, וכך אני מוצא בכל פרשה ופרק: בבראשית – קין והבל, בנח – נח ודדור המבול, בניקה – אברהם ואנשי סדום וכן בכל פרשה, עד שאני מגיע לפרט נישב, כאן עלי העמיד את יוסף מול אחיו, כולם צדיקים, כולם נבונים ולצד מי ATIICB? כך גם בסקרה שלפנינו, אילו הייתה צריכה לפרש בין סתם אדם, לא הייתה בעיה, גם בין רבינו יושב בר וסתם אדם לא הייתה בעיה, אבל בין שני צדיקים כאלה?

על פי "תולדות יהדות ליטא"

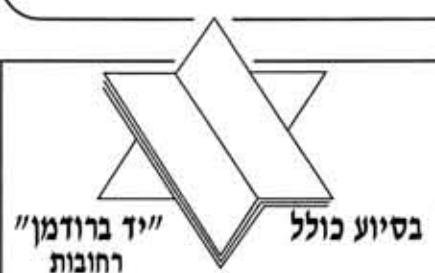
"וַיַּמְצָא הָאִישׁ וְהַגָּה תֵּעה בְּשָׂדָה" (לו, טו)

פעם אחת פנה רבינו חיים מצאנז אל אחד מחשובי העדה וביקש ממנו, שיתלווה אליו ויסובב עמו בעיר לקבץ נדבות בשבייל יהודי נזרך שירד מנכסיו. אבל הלה לא נענה וטען, שאין שעתו פנוייה, אין הוא יכול לבטל מתלמודו.

חרה הדבר לרבי חיים ואמր: על הפסוק "וַיַּמְצָא הָאִישׁ אִישׁ", אומר רשי"י: "זה גבריאל": ואילו אצל יעקב, על "וַיַּיָּאַבְקֵךְ" (לב, כה) אומר רשי"י: "הוא שר של עשו". מניין לרשי"י ש"איש" זה היה גבריאל המלאך כל הלילה, בקש ממנו טוביה קטינה, ברכה, והמלאך השיב לו, שאין שעתו פנוייה: "שְׁלַחְנֵי בַּי עַלְהָה הַשְׁמָר (שם, פסוק כז) וצריך אני לומר שרירה" - הוא עסוק באמרית שרירה, בתלמוד תורה, מתשובה זו ברור איפוא, ששרו של עשו הוא. בכך זה, אצל יוסף נאמר (לו, טו): "וַיַּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לְאָמֵר, מָה תַּבְקַשׁ?". בראותו איש תועה בשדה, עצרו ושאל: מה הוא מבקש ובמה יכול לעזור לו. מכאן, שהיה זה המלאך גבריאל, שבודאי היה אומר שרירה לא פחרות משל עשו ואף על פי כן, מצא אפשרות להקדיש מזמניו לאדם נזרך.

וקראות לשבת עונג'

לקוראים: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פום, משה רות, נפתלי יורי, יהודה מליק
העריכה בסיעו אברכי כולל י"ד ברודמן" ללימודיו הוראה ודיניות, בית ספריא, וחובות
טלפון: 0942048-08
אתרים באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס שגר. רחובות טל. 09-9475106-08

פינת ההאלכה

דין "לכם" במציאות נר חנוכה

הפוסקים דנו, האם ישנו דין "לכם" במציאות נר חנוכה, היינו, האם צריך שהשمن או הנרות יהיו דווקא בעב尔斯תו. השלכה המשנית הנובעת מכך היא, שאין להדליק בשמנ שאל וציריך לקנות באחד מודרכי הקניין את השמן. כמו כן, אם שנים התבבללו וכל אחד הדליק בחנוכיה ובשן של חברו, אם ישנו דין "לכם" - לא יצאו ידי חובה.

הר"ן (פסחים ז, א) כתוב, שנוסח הברכה על מציאות הדלקת נר חנוכה הוא: "להדליק נר חנוכה" ולא "על הדלקת הנר", דהיינו שאמרינו בפרק ב' מה מדליקין (שבת כג, א) ציריך לאשותותי בפרייטי, בין שאין יוציא אלא בשל עצמו, הרי אין מזכה זו יכולה להתקיים על ידי אחר".

הר"ן מבאר, שכיוון שהגמרה אומרת שאורה צריך להשתתף בפרוטה העם בעלה בית, נמצא, שציריך שהנרי היה שלו, ועל כן הוא צריך להשתתף עם בעלה בית, כדי שהדלקת בעלה הבית תתייחס אליו.

הר' בריה ויזל

עצמם הוא ב"על..." ולא "ל...", מכל מקום, נוסח הברכה הוא "להדליק", משום שהשליח מודליק בשמנ של בעל הבית. מדברי הרין הללו ומדברי ראשונים נוספים, יש פוסקים (ראה: "שדי חמץ" - מערכת חנוכה, אות טו) שהוכחו, שישנו דין "לכם" במצוות נר חנוכה, וכן הכרינו הרב יוסף שלום אלישיב ("שבות יצחק" - נר שבת פ"ח, עמוד צג) והרב צבי פסח פרנק ("מקראי קודש", סימן כא). אך שורית "בית יצחק" (ויזד - ח"ב, סימן קמה), הרב שלמה זלמן איינערבק ("הליכות שלמה" - מועדים ח"ב, פ"יג, הערכה יב) והרב ניסים קרלייך ("חוות שגיא" - חנוכה, עמוד שד) צידדו, שאין דין "לכם", ומה שכתבה "שולchan ערוץ" (תרע"ז, א) על פי הגמרא חניל, שאורח צריך להשתתף בפרוטה עם בעל הבית, ביאר הרב שלמה זלמן איינערבק (שם), שאין זה משומש לצריך נר חנוכה "לכם", אלא כדי שיחשב האורחים כאחד מבני הבית שיוצאים בהדלקת הנר.

הר' ניסים קרלייך (שם) ביאר, שהצורך להשתתף בפרוטה הוא, משום שאין האורחים מודליק בעצמו ועל כן הוא צריך להשתתף עם בעלה בית, כדי שהדלקת בעלה הבית תתייחס אליו.

הר' אריה ויזל

יוסף בביות פוטיפר יוסוף הורד מצרים (טל, א) ונמכר לפוטיפר "שר הטבחים" - שר הצבא (ראה: מלכים-ב, כה, ח: "בא נבוראנן רב טבחים, עבר מלך בבב...") והורס את ירושלים. הוא לא היה, הממונה על החומות להורג של נידי המלך. יוסוף השפיכת, החerox והנאמן, מצחיה בכל המוטל עליו, וזה לא מעלה מעיני אדונן. لكن, הוא ממנה לדרגת האחראי על כל משק הבית, זוויכרו שהוא עדין צער. הכתוב גם אומר, שאדוניו ראה: "כי ה' אטו, וכל אשר הוא עשה - ה' מצחיה בידיו" (שם, פסוק ג). אכן ידע זאת המצרי? רשיי: "שם שמים שגור על פיו". הוא "תלה" את הצלחותיו "בזערת ה'", וכן למזו ממוני, שאלוקיו עוזר לו. זה מראה גם על ענוה. לדעת הרמב"ן, פוטיפר ודאי ידע באיזה אל מאמין יוסוף. וכשראה את הצלחותיו, בנסיבות ובנסיבות, הסיק, שהוא ראוי למונחי עבדו, ואנו יכולים להסיק מכישוריו, שהוא ממשחה. ומהרגע, שיוסוף היה העבד הראשי, ה' בruk עוד ועוד את בית פוטיפר (שם, פסוק ה), בזכות יוסוף. והוא הוא סמך על יוסוף בצוורה מוחלטת: "ולא ידע אותו מאומה" (שם, פסוק ג) - לא בקש מושך דוח' על מעשיו, לא פיקח עליו, ואך לא ניהל בעצמו את ענייני ביתו ורוכשו. הוא דאי ניצל את הזמן להיות יותר בארמוני ולהתקדם שם, בחצר המלכות. רק בזמנים אחד לא נגע יוסוף: "הhalbם אשר הוא אוכל" (שם). על פי הראב"ע: בהיות יוסוף עברי ופוטיפר מצרי, הייתה אולי "בעיתו כשרה" בנסיבות האוכל

כמו שנאמר להלן: "כי לא יוכלו המצריים לאכל את העברים..." פרק מג, לא - לב). על פי הרשב"ם: פוטיפר לא דע, לא ראה, מה מתרחש בביתו, והוא ראה רק את האוכל שהוגש לו - היה בא רക לאכול ולא התענין בעיטה סביבו. על פי רשיי: רך אשת פוטיפר הייתה "מוחץ לתחים" יוסוף, ויש כאן שימוש בילשון נקיה".

ונראה יוסוף דמות מרכזית בביתו וגם יפה, משך הוא אתגב בירת הבית, עמה וDOI היה בקשרני ניהול הבית. נסה להסביר, מדוע היא מבקשת ממנו לשכב עמה: א. בפסוק א' נאמר, שפוטיפר היה "סריס פרעה". בעבר, היו נהוגים לסדר את עובדי הארמון, כדי למנוע קלמניים היו נשים רبات, ורוכן נהנו לחות ב"אלמנאות קש" בחצר המלכות, בלי כי אישות. لكن היה חשש, שהן תחשנה הזדמנויות לשכב עם באי הארמון.

ב. ראיינו לעיל, שפוטיפר לא התענין בנסיבות המשק ביתו, והוא נעדר רוב הזמן. כנראה, שΡΙוק זה גורם לriskו רגשי של אשתו לפיו. אבל יוסף מגלה נאמנות לאדונו, משליט את שכלו על יצרו, וגם זה מוכיח על התאמתו למנהיגות. **מנחים אדישטיין**

"מתורתם"

"והוא נער"

ニצחיה של מכירת יוסף, מצוים עוד לפני פרשת "ニישב". כאשר מראנן יעקב את המנהה שלו לקרה המפשע עם עשו, הוא שומר מאחור את היקר לו - "ニישם את השפחות ואת ילק'ה אספרג'ים ואת רטל ואט יוסוף אפרוניים" (לג, ב). למעשה, אם עד עכשו היה לאחיהם מקום להתלבט - את מי אבא אהוב יותר, מעתה התשובה ברורה.

ニקודה נוספת שעה מפרש הקודמת, היא איבוד המנהיגות של יעקב. לאחר מעשה דינה, יעקב מחריש עד בוא בניו, אז שמעון ולוי פועלם על דעת עצמו בזרה שחוצה יעקב. יעקב נזק בכם, אך "זוכה" לתגובה בוטה שני בניו, שאומרים את "המילה האחורה".

על רקע זה, לא מפסיק למצוא בתחלת הפרשה שלנו, מאבקי כוח על רשות האב, בעיקר בין בכוו השנואה לבין המהיגות. יוסוף עדנו נער וכבר נמצא עם בני השפחות, והוא עצמו כ"אחראי" עליהם, ובבעור זאת מביא דיבתם רעה אל אביהם. בשעה שחלם את חלומותיו, אם כן, לא חשב יוסוף שהוא מトンaba על עתיד רוחק, כי אם רואה בעניין רוחו את סוף התהיליך שקרים עור וגידיים כבר עכשו, לנגד עניין.

הרב יוסף דב סולובייצ'יק ("ימוי זיכרון") מבאר את ההבדל שבין שני החלומות. בחלום הראשון, הוא אומר, לא מדובר על התנשאות יוסוף מעל أخيו מבחינה אישיותית, אלא מבחינה חומרית-כלכלית. יוסף אמר מושל באחיו, אך אין

נתניה לשלה בניי", אך במילים "צדקה ממני" - הוא מודה שתמך בה. על הפטוק בפרשנו (לח, כה): "אשר נשיא יחתא", מ跣ת רשיי את התוספות (בבא קמא ז, ה): "אשרי הדור, שהנשיא של מביא קרבן חטא שגננתו". ככל שהאדם מכובד יותר, ונישא יותר, קשה לו יותר להודות בשגיאותיו. וזהו של יהודא מודה בפומבי על דברים שנעשה בצעינעה.

אפשר היה אולי לומר, "מה רבותה?" - עדיף שלא יחתא ולא יודת. אלא בא הדבר למדנו פרק חשוב בהלכות מדינה יהודית ומילא גם בהלכות מנהיגות יהודית (לא רק פוליטים). בנווג של עמי העלים, מציגים מנהיגים כמו שאינו בהם רבב, המנהיג אינו טועה ומכאן שכל מעשיינו געלים מעל מחשבת האדם הפוט. לא כן תורתנו, היא אינה מסתירה טיעות, מחדלים וחטאיהם של מנהיגים, אלא שאנו משתמשים במאמר חז"ל (ברכות ט, א): "אם ראית תלמיד חכם שעבר עיריה מיללה - אל תחרה אחריו ביום, שהוא אמרה, יכול היה יהודה להתהמק מכל העניין, די לאורה, יכול היה יהודה להתהמק מכל העניין, די היה אם היה שותק. אך אכן מתגלית גדלותו של יהודת תשובה". המודה ועשה תשובה, וכך רואבו יהודת, הוא המנהיג הרואי.

נפתלי ערי

לכורה, יכול היה רך בטעות אחרות: "כי על כן לא יוחל לאדם שיפיל עצמו לתוכן כבשון האש ואל ילבין פניו חבירו ברבים. מילן? מתרור".